

YEREL TEMSİL VE KATILIM AÇISINDAN SİVAS BELEDİYE MECLİSİ

Hüseyin AKSU*
Haluk KURTULUŞ**

ÖZET

Bu çalışma, yerel temsil ve katılım ile belediyeler arasındaki ilişkiyi kavramsal olarak inceledikten sonra yerel temsil ve katılım açısından Sivas Belediye Meclisini incelemektedir. Bu bağlamda öncelikle araştırma alanının sosyo-ekonomik özelliklerine değinilmekte daha sonra Sivas belediyesinde uygulanan anket çalışmasının sonuçları temsil ve katılım açısından irdelenmektedir. Elde edilen sonuçlar ışığında Sivas belediye meclisi üyelerinin yerel temsil ve katılım hakkındaki görüş ve yaklaşımları değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel, Temsil, Katılım, Belediye, Sivas.

ABSTRACT

Sivas Municipal Council In Terms Of Local Representation And Participation

This study, examines the in terms of local representation and participation of Sivas Municipal Council, after reviewing conceptually the relationship between local representation and participation with municipalities. In this context, firstly, the socio-economic features of research area were given. Secondly, the outcomes of survey implementing in municipality of Sivas in terms of local representation and participation were analyzed. Finally, the the attitudes and perceptions about local representation and participation of municipal council members in Sivas, in the lights of results obtained, were assessed.

Key Words: Local, Representation, Participation, Municipality, Sivas.

---

* Arş. Gör. Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü.

** Arş. Gör. Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü.

GİRİŞ

Yerel yönetimler, halka en yakın yönetim birimleri olduklarından dolayı, halkın temsilciler aracılığıyla yönetimi ve halkın çeşitli katılım kanallarıyla bizzat kendisinin yönetime katılabilmesinin daha kolay olabileceği ileri sürülmektedir. Bu süreçte kuşkusuz temsil organlarının oluşumunda etkili olan seçim sistemi, halkın yönetime katılabilmesinin kanalını açan yasal düzenlemeler, halkın sosyo-ekonomik düzeyi ve demokrasi kültürünün gelişim düzeyi gibi etkenlerin önemli olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, bu çalışma, acaba yerel yönetim birimlerinin seçilmiş organları temsil işlevini yerine getirebiliyor mu? Mevcut yerel seçim sistemi adil bir temsil sağlayabiliyor mu? Halkın yönetime katılmasının halka sunulan hizmetler açısından önemi nedir? Yasalarımızda katılıma ilişkin düzenlemeler nelerdir? gibi sorulardan hareketle belediye meclislerini yerel temsil ve katılım açısından Sivas Belediyesi örneğinde ele alıp incelemektedir. Bu bağlamda çalışmada, ilk olarak, yerel temsil ile yerel yönetimler arasındaki ilişki ile ilgili kavramsal çerçeve verildikten sonra belediyelerin yapısı ve temsil organlarının temsil ile ilişkisi tartışılmaktadır. İkinci olarak, son yıllarda gittikçe önem kazanan yönetime katılımın yerel düzeydeki ifadesi olan yerel katılım ile belediyeler arasındaki ilişkiye ilişkin kavramsal çerçeve ile birlikte Türkiye’de Belediye yasalarındaki katılıma ilişkin düzenlemelere yer verilmektedir. Üçüncü olarak, Türkiye’de yerel temsil ve katılım açısından belediyeleri konu alan çalışmalara değinildikten sonra araştırma alanının sosyo-ekonomik özellikleri üzerinde durulmaktadır. Daha sonra Sivas Belediye Meclis üyelerine uygulanan anketlerden elde edilen veriler analiz edilmektedir. Anket verileri SPSS programıyla değerlendirilmiş olup, daha çok yüzdelerle veriler verilmekte ve sonuç kısmında da veriler ve birbirleri arasındaki ilişkiler bakımından değerlendirmeler yapılmaktadır.

1. YEREL TEMSİL VE BELEDİYELER

Nüfusun kalabalıklaşması ve bir takım siyasi nedenlerle doğrudan demokrasi modeli işlevselliğini yitirdiğinden beri temsili demokrasi önemli bir model olarak sürekli gündemdedir. Temsili demokrasi ile birlikte ortaya çıkan bir kavram olan siyasi temsil kavramı, bireylerin kendi adlarına karar vermek üzere görevlendirdikleri kişi ya da kurumları ifade eder (Tekin ve Çifçi, 2006:71). Diğer bir ifadeyle, siyasi temsil birey veya grup ya da geniş halk yığınları çıkarına bir şeyleri savunan kesimi ifade eder. Bu yüzden siyasi temsil ile yöneten ve yönetilen arasında, insanların görüşlerinin açık seçik ifade edilebilir olduğu ve çıkarlarının güvende olduğunu gösteren doğrudan bir bağlantı olduğu kabul edilir (Heywood, 2004: 233). Bununla beraber, demokratik yönetimlerde temsil, halk ile temsilciler arasındaki oransal denkliliği ifade eder. Bu bağlamda

halk tarafından seçilen belediyelerin temsil organları, farklı sınıf ve toplumsal kesimde yer alan toplulukları temsil ederler. Nitekim bir sistemin meşruiyeti, farklı sınıf ve katmanlardan gelen halk kesimleri tarafından benimsenmesine bağlıdır. Bu çerçevede temsil, siyasal meşruiyet yaratan temel mekanizma olarak görülmektedir (Çelik ve Uluç, 2009: 216). Siyasi temsil açısından, seçim sistemi, gücün konumu, parti sistemi, temsil yapısının büyüklüğü, aday belirleme işlemleri, kimlik, uyum, erişebilirlik, faaliyetler, temsilcilerin sorumluluğu ve yetenekleri ve seçmenin siyasi bilgisi önemli konular olarak ön plana çıkmaktadır (Norman, Purdam, Tajar ve Simpson, 2007: 58).

Yerel yönetimler halka en yakın yönetim birimleridir. Demokrasinin küçük yönetim birimlerinde daha kolay uygulanabileceği, küçük yönetim birimlerinde doğrudan temsil ve yönetime katılmanın gerçekleşme ihtimalinin yüksek olduğunu belirten pek çok düşünür bulunmaktadır. Aynı zamanda yerel yönetimler tarihsel olarak merkezi yönetimden daha önce geldiği gibi, demokratik potansiyel olarak da diğer yönetim birimlerinden daha üstündürler. Çünkü bireyin kendi kendine yönetime katılabileceği en uygun ortam yerel düzeyde olmalıdır (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 30). Bununla birlikte, seçilmiş yerel yönetimlere sahip olmak, pek çok nedenden dolayı demokratik sistemin devamlılığı için de önemlidir. Çünkü yerel yönetimler, devlet içindeki karar alma sürecine katılma imkanını yaygınlaştırır ve bu sürece dahil olan kişilerin sayısını artırır. Ayrıca yerel yönetimler siyasetçiler için merkezde alınacak görevler yönünde bir ilerleme aracı; ülke düzeyinde yenilgiye uğramış olan partiler için siyasi bir sığınak temin eder (Beetham ve Boyle, 2005;84).

Diğer taraftan, halk siyasi olarak temsil edildikleri organların faaliyetlerine daha çok ilgi duymaktadır. Seçimle işbaşına gelen yöneticiler, yaptıklarından dolayı siyasi sorumluluk taşımaktadırlar. Siyasi yöneticilerin iktidarda kalmaları, halkın onları tasvibine bağlıdır. Dolayısıyla siyasi yöneticiler aldıkları kararlarda ve yürüttükleri hizmetlerde bu sorumluluğu yansıtırlar. Aksi durumda bir daha seçilmeleri mümkün olmaz. Dolayısıyla halk mahalli idare seçimlerinde adayları tanıdığı için daha rasyonel seçim yapma imkanına sahiptir. Halk yanlış tercih yapsa da bu yanılma bir defa olur, ikinci defa olmaz veya süreklilik taşımaz. Bu nedenle yerel yönetimler yönetim-denetim süreci açısından ayrı bir öneme sahiptir (Eryılmaz, 2007;133).

Karar ve yürütme organlarının seçimle o yerde yaşayan halk tarafından belirlenmesi, yerel yönetimlerin diğer örgütlenme türlerinden en önemli farkıdır bu da yerel yönetimlerin hizmet sunan birimler olmasının yanında, demokratik bir yönetim biçimi olarak nitelendirilmesini sağlamaktadır. Başkan ve meclis üyelerinin genel oyla seçilmiş olması belediyelere demokratikliğini kazandıran temel özelliktir (Şakacı, 2009:297).

Belediyelerin Yapısı ve Temsil Organları

5393 sayılı Belediye Kanununa göre, belediye yönetiminin, belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olmak üzere üç temel organı vardır. Belediye meclisi belediyenin karar organıdır ve yerel hak tarafından seçilen üyelerden oluşmaktadır. Siyasi partiler aldıkları oy ile orantılı olarak belediye meclislerinde üye bulundurmaktadırlar. Meclis, her ayın ilk haftasında toplanmakta ve belediyenin çalışma programı, bütçesi, imar ve diğer hizmetler konusunda kararlar almaktadır. Belediye Encümeni ise atanmış ve seçilmiş üyelerden oluşur ve meclisin toplantıda olmadığı zamanlarda belediye hizmetlerine ilişkin kararlar alır (Bulut ve Tanıyıcı, 2008:174). Bu organların oluşumunda, 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'a göre, Türkiye'de uygulanan mevcut yerel seçim sistemi olarak, il genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi, belediye başkanlığı seçiminde ise çoğunluk sistemi uygulanmaktadır (Şentürk, 2008: 16).

Belediyelerin seçilmiş organlarının oluşturulması için düzenlenen seçimler bazı yönlerden eleştirilmektedir. Bu bağlamda, yerel yönetim seçimlerinde var sayılan yüz yüze ilişkilerin ve yakınlığın sonucu aday-seçmen ilişkisinin daha sağlıklı bir şekilde gelişeceği beklentisi olmasına rağmen, bu konuda elde edilen verilerin çoğu zaman beklentilere uymadığı dile getirilmektedir. Bir yandan yerel yönetimlerde oy verme davranışını, büyük oranda ulusal sorun ve politikalar belirlerken, diğer yandan yerel temsilci adaylarının belirlenmesinde yerel seçmenin etkinliğinin çok sınırlı kaldığı görülmektedir. Bunun sonucu olarak da aday seçmen ilişkisinin değil de, parti seçmen ilişkisinin geliştiği söylenebilir. Neticede siyasal imkanlara sahip olanlar partilerce aday gösterilmekte ve halkta önüne konan listeyi onaylamak zorunda kalmaktadır. Aday belirleme konusunda, seçmeler daha çok yerel parti örgütlerinde yapılmakta, kimi zamanda parti genel merkezleri, bu konuda karar verebilmektedir. Böyle olunca da, temsilcilerin halkın çıkarlarından çok, parti çıkarlarına göre hareket edeceği düşünülmektedir (Baraç, 2005: 26-27).

Gerek büyükşehir gerekse diğer belediyeler açısından meclislerin yapı ve görevleri temsil açısından ele alındığında, özellikle ihtisas komisyonlarına geniş katılımı öngörmesi, temsilin işlevselliği açısından önemli olarak görülmektedir. 5393 sayılı Belediye Yasasının 24. maddesi ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasasının 15. maddesi dikkate alındığında belediye meclislerinde gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar, uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, davet edilen uzman kişiler, mahalle muhtarları ve ildeki kamu

kuruluşlarının amirleri oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilirler ve görüş bildirebilirler. Ancak uygulamanın yasanın özüne uygun olarak gerçekleşip gerçekleşmediği ileriki yıllarda net anlaşılacaktır. Günümüzde belediye encümenlerinin hala ön planda olduğu ve halkın kendi temsilcileri aracılığı ile belediye yönetimini etkilemesinin hala güç olduğu ve dolayısıyla temsilin, seçilmiş kişi olarak daha çok belediye başkanına endekslendiği söylenebilir. Bu açıdan belediye başkanları, özellikle büyükşehir belediye başkanları, zaman zaman seçilmiş diktatörlükler olarak eleştirilmiştir (Bulut ve Tanıyıcı, 2008;175). Bu uygulama belediye meclislerinin temsiliyi işlevsiz hale getirebildiği gibi onu yok sayan şahsi ve keyfi uygulamalara da kapı açabilmektedir. Üyelik süreci ile de bağlantılı olduğu düşünülen bu gelişmelerle birlikte meclis üyelerinin, yerel halkın temsilcilerinden ziyade başkanın gölgesinde kalan ve zaman zaman bazı kişilerin işinin yapılması için başkanla ilişki kuran meclis dışı ilişkiler haline geldiği görülmektedir. Özellikle küçük yerleşim yerlerinde başkanın eğitim ve nitelik olarak meclis üyelerinden daha üstün durumda olduğu dikkate alınırsa meclis üyelerinin temsil açısından işlevsizliği ya da yetersizliği daha net bir şekilde görülecektir (Bulut ve Tanıyıcı, 2008:175).

2. YEREL KATILIM VE BELEDİYELER

Yerel yönetim organlarının sadece seçimle işbaşına gelebileceğinin ön görülmesi, bu kurumlara demokratik özellik kazandırmaya yetmemektedir. Biçimsel koşulların bir adım daha ilerisine geçilerek gerçek bir halk katılımının sağlanması gerekmektedir. Bu da toplumdaki tüm katmanların yönetime katılmasını sağlamakla mümkün olur. Demokrasi kavramının başlıca öğeleri olan halkın katılımı, çoğulculuk ilkesi ve liderlerin hem danışmaya önem vermeleri hem de seçmene karşı hesap verme sorumluluğu hissetmeleri yerel ölçekte geçerli değerlerdir (Başaran, 2008: 47-48).

Demokrasinin belirleyici unsurlarından biri olan yönetime katılma, bireylerin kendileri ve yaşadıkları toplumla ilgili konularda alınacak olan kararlarda ve oluşan sorunların çözümünde söz sahibi olmaları ve yöneticilerle etkileşim halinde bulunmaları demektir (Eroğlu, 2006:192). Yönetime katılma üç önemli özellik taşımaktadır: Bunlardan ilki, bir örgütün alt yönetim kademelerinin ve çalışanlarının, örgüt politikası ve yönetimi konusundaki kararlara katılmaları; ikincisi, katılanların böyle bir yönetim türü ile psikolojik benlik ihtiyaçlarını tatmin edecekleri bir demokratik ortama sahip olmaları; son olarak da, yöneten ile yönetilenler arasında bir diyalog ve işbirliğinin geliştirilerek örgütün daha gerçekçi ve ekonomik karar verme imkanlarına, başka bir deyişle, idari etkinlik ve verimliliğe kavuşturulmasıdır (Öztürk, 1996: 106).

Yerel yönetimler düzeyinde yönetime katılımı ifade eden yerel katılım olgusu ise, genellikle şehir yönetiminde ve yerel yönetimlerle ilgili işlerde şehirdeki aktörlerin sürece dahil edilmesi ve bunun bir mekanizmayla kurumsallaşması anlamında kullanılmaktadır (Akdoğan, 2008: 44). Başka bir tanıma göre yerel yönetimlerde katılım, bir toplulukta yaşayan bireylerin yerel organlarını seçmeleri ve bu organlar tarafından alınan kararları doğrudan etkilemeleri süreci olarak tanımlanabilir (Köseoğlu, 2006). Burada katılımın anlamı, halkın sadece yerel idare kurumlarını seçimle oluşturması değil; yerelleşmenin sağlanarak yönetimde aktif ve doğrudan söz sahibi olmasıdır (Çevikbaş, 2008: 72).

Yerel katılım, halk ile yönetim arasındaki kopukluğu ortadan kaldıracak, kollektif kararların kabulünü kolaylaştıracak ve halkın yönetimle uzlaşmasını sağlayacaktır. Buna ek olarak karar süreçlerine katılım, halkın yapıcı gücünü harekete geçirerek kişisel etkinliği ve kendine güveni arttırıp bir anlamda demokratik eğitimi sağlarken ortak yararlar adına dayanışma ve işbirliğini de beraberinde geliştirecektir (Gökçe, 1999: 57). Yerel katılım, bir yandan kaynakların kullanımında etkinliğin artırılmasını sağlarken, diğer yandan merkezin bürokratik maliyetini ve yükünü hafifletme imkânını sağlamaktadır (Çevikbaş, 2008;71).

Yönetilenlerin yönetime katılamaması ya da katkıda bulunamaması, yapılan hizmetlere sahip çıkmaması ve hizmetleri korumaması sonucunu doğurmaktadır. Bu durum hizmetlerin gelişmemesine, yetersiz, verimsiz ve etkisiz kalmasına yol açmaktadır. Yönetime katılmadan yönetimin sunduğu hizmeti almak, genellikle 'üretmeden tüketmek' olarak kavramlaştırılır. Halkın kamu yönetimine katılımını sağlamanın en etkin yollarından biri, yerinden yönetim sisteminin kurulması ve geliştirilmesidir (Aydın, 2007:192). Bu nedenle bir yerel yönetim birimi olan belediyeler, hem demokratik hayatta oynadıkları roller, hem de kamu hizmetlerinin halka götürülmesinde yüklendikleri görevler nedeniyle yönetilenlerin yönetime katılmalarında ilk aşamayı oluşturmaktadır (Toprak, 2006:12).

Günümüzde, halkın yalnızca seçmen konumunda kaldığı temsili demokrasi, seçimler ve çeşitli yerel meclislerde görev almak, halkın gözetim ve denetiminde bulunmak bir siyasal ve yönetsel yapının oluşmasını sağlamamaktadır. Halkın yönetsel etkinlikleri artırıcı, yaşam çevresini biçimlendirebileceği birçok yöntem uygulanmaktadır. Bunlar, kent planlaması, çevre koruma, halk oylaması, seçilmişleri görevden düşürme, önemli konularda halka danışma, halkın çeşitli konularda yakınmaları ile kentsel ve toplumsal hareketler olarak sıralanabilir (Kozan, 2002: 84). Ayrıca yerel kamuoyu yoklamaları, yerel kamusal araştırmalar, kamusal toplantılar, yerel yönetim ve danışma organlarına

katılma, yerel sivil toplum örgütlerine katılım, çevre sorunlarıyla ilgili olarak yargıya başvurma ve kent kurultaylarına katılım gibi yöntemler de bulunmaktadır (Adıgüzel, 2003: 49).

Belediye Yasalarında Katılım

5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda katılıma ilişkin yer alan düzenlemeler şunlardır:

5393 sayılı Belediye Kanunu;

Yasanın 9. maddesinde, belediyelerin; mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli aynı yardım ve desteği sağlayacağı, belediye kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulunduracağı ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışacağı belirtilmiştir.

13 maddeye göre, herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Belediyenin, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapması gerekmektedir. Bu çalışmaları yaparken de üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşlarının ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemleri alacaktır.

15. madde belediyenin, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabileceğini belirtmektedir.

20. maddeye göre, belediye meclisi, her ayın ilk haftası, önceden kararlaştırdığı günde toplanmaktadır. Mutat toplantı yeri dışında toplanmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla meclis başkanının belediye sınırları içerisinde belirlediği yerde toplantı yapılmaktadır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usullerle belde halkına duyurulmaktadır. Meclis toplantıları halka açık olarak yapılmaktadır. Ancak, meclis başkanının veya üyelere herhangi birinin gerekçeli önerisi üzerine, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kapalı oturum yapılmasına karar verilebilir. Böyle bir durum katılımın sınırlanması sonucunu doğurmaktadır.

Yasanın 21. maddesi, belediye meclisi toplantı gündeminin en az üç gün önceden üyelere bildirilmesinin ve çeşitli yöntemlerle halka duyurulmasının zorunlu olduğunu, 23. madde de, kesinleşen meclis kararlarının özetlerinin yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulacağını belirtmektedir.

24. madde de, ihtisas komisyonları hakkında bilgi verilmiştir. Mahalle muhtarlarının ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, üniversitelerin, sendikaların ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilecekleri ve görüş bildirebilecekleri belirtilmiştir. Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilebilir.

41. maddeye göre, stratejik plânın, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanıp il genel meclisi/ belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girmesi gerekmektedir.

53. madde, belediyelerin acil durum plânlarının hazırlanması sırasında, varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanarak, ilgili bakanlığın, kamu kuruluşlarının, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşlerinin alınacağını anlatmaktadır.

76. madde, kent konseyleri hakkındadır. Buna göre, kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışacaktır. Ayrıca belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Yasanın 77. maddesi, belediye hizmetlerine gönüllü katılımın yolunu açmaktadır. İlgili maddeye göre, belediyenin sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında ilde/beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulaması gerekmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Kanunun 8. maddesinde, büyükşehir içindeki altyapı hizmetlerinin, 9.

maddesinde de kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi için büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı altyapı koordinasyon merkezi ile ulaşım koordinasyon merkezinin kurulması öngörülmüştür.

11. madde de büyükşehir belediyesinin, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkili organ olduğu belirtilmiştir. İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yararlanılabilir.

13. maddeye göre, büyükşehir belediye meclisi, mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla belediye hudutları dahilinde meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapacaktır. Ancak, toplantının yeri ve zamanı mutat usullerle belde halkına duyurulacaktır.

Son olarak Yasanın 15. maddesine göre, büyükşehir belediye meclisinde oluşturulan ihtisas komisyonu çalışmalarında, gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümleri, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilecek ve görüş bildirebilecektir. Söz konusu komisyon raporları alenî olup, çeşitli yollarla halka duyurulması gerekmektedir. Ayrıca isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilecektir.

3. YEREL TEMSİL VE KATILIM AÇISINDAN TÜRKİYE'DE BELEDİYELER

Siyasi temsil ve yönetime katılım günümüzde önemli konuların başında gelmektedir. Yerel yönetim birimleri halka en yakın yönetim birimi olduklarından dolayı demokrasi açısından önem arz eden bir konumda bulunmaktadır. Buna rağmen, yerel yönetimlerde temsil ve katılım düzeyini inceleyen çalışmaların çok sayıda olduğu söylenemez. Çalışmanın bu bölümünde konumuzla ilgisi olması nedeniyle yerel yönetim organlarımızdan biri olan belediyelerin seçilmiş organları üzerine yapılmış çalışmaları ele alacağız. Yerel temsil ve katılım açısından önemli bir organ olan belediye meclisini Erzincan İli örneğinde inceleyen Bulut ve Taniyıcı; Meclis üyeleri üzerinde uyguladığı anket çalışmasında Meclis üyelerinin yarıdan fazlasının halkın meclislerde temsil edilmediği

kanaatine sahip olduğu ve temsilin işlevsel olabilmesi için meclis üyelerinin önceden halk tarafından tanınması ve seçildikten sonra da temsil yeteneğini kaybetmemesi gerektiğinin istendiği sonucuna varmaktadır. Bunda etkili olan faktörlerin bazılarını ise şu şekilde sıralamaktadır: mevcut seçim sisteminin adil temsili sağlayamaması, meclis üyeliği adaylarının belirlenmesinde ön seçim yapılmaması ve adayların seçim sürecinde kendini halka tanıtmaması. Katılım açısından ise, belediye meclis üyeleri, kentin önemli sorunlarında ve bunlara ilişkin çözüm arayışlarında halk oylaması gibi uygulamaların olması ve meclislerde STK ve mahalle muhtarlarının temsil edilmesi gerektiği yönünde olumlu kanaat belirtmiştir (2008: 190). Belediyelerde temsil sorununu Bingöl Belediye Meclisi örneğinde inceleyen Baraç; ilk olarak, belediye meclisleri, halkın sahip olduğu özelliklerin birer tecellisinden çok, kişisel/kesimsel çıkarların tatmini için oluşturulan birimler olduğu sonucu elde ettiğini belirtmektedir. İkinci olarak temsil açısından önemli bir sonuç ise, yerel halk, yerel yönetimlere seçimlerde oy kullanarak katılabilmekte, seçimler dışında "denetim"e dönük bir faaliyet sergileyememektedir. Halktan, meclis kararlarının alınmasına dönük ciddi bir girişim olmamasının yanında, belediyelerin de buna dönük ciddi düzenlemeler yapmadıkları görülmüştür. Ayrıca, meclis üyelerinin siyasi partiler tarafından belirlenmesi, bununda halk-temsilci ilişkisini sağlayamadığını vurgulamaktadır. Bunların dışında meclis üyesi olabilmek için ailesel ilişkilerin önemli görülmesi, meclis toplantılarına yeterli katılım sağlanamaması, muhalefetin temsil gücü bulunmaması, alınan meclis kararlarının halka iletilmesinde sorunlar bulunması çalışmanın diğer sonuçlarıdır (2005: 97-98). Her iki çalışmada da yerel temsil açısından benzer sorunların olduğu görülmektedir. Kuşkusuz, toplumun sosyo-ekonomik özellikleri ve demokrasi ile zayıf ilişkisi bu sorunların yaşanmasında başrol oynamaktadır.

4. SİVAS BELEDİYESİ ÖRNEĞİNDE YEREL TEMSİL VE KATILIM

Araştırma Alanının Sosyo-Ekonomik Yapısı

Coğrafi bakımdan, Sivas, 28 488 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin ikinci büyük ilidir. Toprakları üç bölgeye yayılmıştır. İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgesinde yer alır. Gerek iklim gerekse doğa koşulları ile bir Doğu Anadolu şehri sayılabilir. Kuzeyden Giresun, Ordu ve Tokat; doğudan Erzin-can; güneyden Malatya, Kahramanmaraş, Kayseri; batıdan Yozgat illeriyle çevrilidir. Yerleşim yeri sayısı açısından Sivas Türkiye'de birinci sırayı alır. Bu anlamda, Sivas, merkez ilçe dahil 17 ilçe, 46 belediyeye sahip olmasının yanı sıra 1245 köy ile Türkiye'de en fazla köye sahip ildir.

Nüfus açısından incelendiğinde, Sivas ili nüfusu Türkiye İstatistik Kurumunun 2009 yılı yerleşim yerlerine göre nüfus tespitine göre 633.347 kişidir.

İlin yüzölçümü dikkate alındığında kilometre kareye düşen kişi sayısı 22'dir. İlçelere göre şehir ve belde/köylerde yaşayan nüfus aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. 2009 Yılı Yerleşim Yerlerine Göre Nüfus Dağılımı

İlçeler	İl ve İlçe Merkezi Nüfusu	Belde/Köyler Nüfusu	Toplam Nüfusu
Akıncılar	2.775	2.451	5.226
Altınyayla	3.115	7.226	10.341
Divriği	10.880	5.833	16.713
Doğanşar	1.508	1.431	2.939
Gemerek	5.834	22.884	28.718
Gölova	2.174	1.412	3.586
Gürün	9.661	11.622	21.283
Hafik	2.907	5.988	8.895
İmranlı	3.303	4.180	7.483
Kangal	10.391	15.516	25.907
Koyulhisar	4.426	8.517	12.943
Merkez	300.795	37.933	33.8728
Suşehri	15.304	12.740	28.044
Şarkışla	20.802	20.229	41.031
Ulaş	2.980	7.922	10.902
Yıldızeli	8.905	38.323	47.228
Zara	11.996	11.384	23.380
Toplam	417.756	215.591	633.347

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Tabloda da görüldüğü gibi 2009 yerleşim yerlerine göre nüfus tespitine göre kentsel alanda yaşayanların kırsal alanda yaşayanlardan fazla olduğu görülmektedir. Bu bakımdan nüfusun 417.756'sı (%66) il/ilçe merkezinde, 215.591'i (%34) belde/köylerde yaşamaktadır. Yine bu nüfusun 318.905'i erkek 314.442'si bayandır. Erkek nüfusun 210.845'i kentsel, 108.060'ı da kırsal alanda yaşamaktadır. Kadın nüfusunun ise 206.911'inin kentsel alanlarda, 107.583'ünde kırsal alanda yaşadığı görülmektedir (TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Sivas İli, 2009). Görüldüğü gibi Sivas ili nüfusu içinde erkek ve kadın nüfusu birbirine çok yakın sayıda olduğu gibi bunların kentsel ve kırsal alana dağılımı da aynı şekilde birbirine yakın sayıda olduğu söylenebilir.

Eğitim bakımından incelendiğinde Sivas ili nüfusunun 53.465'i okuma yazma bilmemektedir. Okuma yazma bilmeyenler yaş grubuna göre incelendiğinde ise, yaklaşık 50.000'i 35 yaş ve üstü gruptadır. Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin nüfus içindeki payı 118.315'tir. Nüfusun 431.982'si ilkokul ve üzeri eğitim seviyesine sahiptir. 29.585'inin ise eğitim durumu bilinmemektedir (TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Sivas İli, 2009).

Sivas ekonomisi, mevcut 2001 verilerine göre hala tipik tarım ekonomisi ağırlıklıdır. Bunun en büyük göstergesi, istihdamın sektörel dağılımında tarımın payının % 65 gibi Türkiye ortalamasının yaklaşık iki katının üzerinde olmasıdır. İlde bulunan tugay seviyesindeki askeri birliğin olması ve öğrenci sayısı her geçen yıl artan Cumhuriyet Üniversitesi, iç ticaretin önemli dinamiklerini oluşturmaktadır. (Mahiroğulları, 2009;193).

5. ANKET SONUÇLARINDAN ELDE EDİLEN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Anket verileri SPSS programıyla analiz edilmiş olup, daha çok yüzdelerle veriler verilmektedir. Bununla birlikte, anket sonuçlarından elde edilen sonuçlardan bir kısmı tablolar halinde verilerek, bir kısmı ise tablo yapılmadan doğrudan yorumlanmıştır.

5.1. Ankete Katılım ve Anketin Geri Dönüş Oranı

Ankete katılan meclis üyesi sayısı 26'dır. Sivas Belediye Meclisinin üye sayısının 37 olduğu dikkate alındığında, meclis üyelerinin %70'inin ankete katıldığı ve soruları cevapladığı ortaya çıkmaktadır.

5.2. Ankete Katılanların Kişisel Özellikleri

Cinsiyet: Ankete katılan meclis üyelerinden 22'si erkek, 4'ü kadındır. Türkiye'de birçok belediye meclisinde kadın üye bulunmadığı düşünüldüğünde Sivas Belediyesinin kadın temsilci bakımından iyi durumda olduğu görülmektedir.

Doğum yeri: Ankete katılan meclis üyelerinin biri hariç tamamı Sivas doğumludur. Bir kişinin ise Malatya/Darende doğumlu olduğu görülmektedir.

Yaş: Ankete katılan üyelerin 8'i (%30,8) orta yaş grubu diyebileceğimiz 25-40 yaş grubu arasında yer almaktadır. 12'si (%46,2) 40-55 yaş grubunda yer almakta ve yaşlı diyebileceğimiz 55 ve üzeri yaş grubunda ise sadece 6 (%23,1) kişi yer almaktadır.

Öğrenim Durumu: Ankete katılan meclis üyelerinin sadece 1'i ortaokul mezunudur. Diğer meclis üyelerinden 11'i (%42,3) lise ve dengi okul mezunu

iken ankete katılan meclis üyelerinin 14'ü (%53,8) lisans mezunudur. Görüldüğü gibi Sivas belediye meclis üyelerinin öğrenim durumu bakımından yüksek seviyede olduğu görülmektedir.

Mesleki Durumu: Aşağıdaki tablo incelendiğinde, ankete katılan belediye meclis üyelerinin çoğunluğunun esnaf ve serbest meslek grubundan oluştuğu görülmektedir. Bu bağlamda meclis üyelerinin 9'u (%34,6) esnaf ve 10'u (%38,5) serbest meslek yani mimar, mühendis, serbest meslek vs grubunda yer almaktadır. Meclis üyelerinin 5'i (%19,2) ücretli yani çeşitli düzeydeki memur ve işçilerden oluşmaktadır. Tarımsal ekonominin ağır bastığı Sivas'ta meclis üyelerinin sadece 2'si (%7,7) çiftçidir.

Tablo 2. Meclis Üyelerinin Mesleklere Göre Dağılımı

Meslek	Sayı	Oran(%)
Esnaf	9	34.6
Serbest Meslek	10	38.5
Ücretli	5	19.2
Çiftçi	2	7.7

Ankete katılan meclis üyelerinin partilere göre dağılımına bakıldığında, belediye meclisinde sadece iki partinin üyesi bulunmaktadır. Buna göre ankete katılan meclis üyelerinin 16'sı (%61,5) Büyük Birlik Partisi'ni (BBP) temsilen bulunurken, 10'u (%38,5) Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) listesinden meclis üyesi seçilmiştir.

Meclis Üyelerinin seçilmeden önce partideki görevlerine bakıldığında, üyelerin 11'inin (%42,3) il yönetim kurulu üyesi, üyelerden 7'sinin (%26,9) sadece parti üyesi olduğu, üyelerden 4'ünün (%15,4) ilçe yönetim kurulu üyesi olduğu, üyelerden 1'nin (%3,8) ise Merkez Yürütme Kurulu(MYK) üyesi olduğu görülmektedir. Dikkat çekici bir durum ise üyelerden 3'nün (%11,5) daha önce herhangi bir partiye üye olmamasıdır.

Meclis Üyelerinin Siyasete İlgileri: Meclis üyelerinin ve ailelerinin siyasete ilgilerini ölçmek amacıyla meclis üyelerinin ve ailelerinin daha önce siyasetle uğraşıp uğraşmadıkları sorulmuştur. Bu çerçevede aşağıdaki oranlar incelendiğinde az bir kısmının sadece 6 kişinin (%23,1) siyasetle uğraşan bir aileden geldiği görülmektedir. Buna karşılık ankete katılan meclis üyelerinin 13'ü (%50) siyasete ilk kez girdiğini ifade etmektedir. Siyasetle uğraşan bir aileden gelmeyen ama ailesinde de kendisi ile birlikte siyasete ilk kez girenler olduğunu ifade edenlerin sayısı ise 7 (% 26,9)'dir.

5.3. Üyelikler

Meclis Üyelerinin STK Üyeliği: Ankete katılan meclis üyelerinin 19'unun (%73,1) sadece bir STK üyeliği bulunurken, 7'sinin (%26,9) de iki STK üyeliği bulunmaktadır.

Meclis Üyeliği: Ankete katılan meclis üyelerinden 18'i (%69,2) meclis üyeliğine ilk kez seçildiğini ifade ederken 8'i (%30,8) meclis üyeliğine ikinci kez seçildiğini ifade etmişlerdir.

5.4. Katılım Kanalları

Referandum: Bu soru ile, belediyenin seçilmiş organları belediye meclisi ve belediye başkanı üzerinde kamu denetimi sağlanması amacıyla görevlerini iyi yapmadıkları takdirde referandum ile görevden düşürülüp düşürülmemesi ile ilgili düşünceleri öğrenilmek istenmiştir. Ankete katılan meclis üyelerinden sadece 6'sı (%23,1) bu denetim mekanizmasına olumlu yaklaşırken, 18'i (%69,2) buna karşı çıkmıştır. Geriye kalanlardan 1'i fikir belirtmezken, 1 kişi de böyle bir soruyu (saçma bularak) boş bırakmıştır.

Halk Oylaması: Günümüzde halkın kendini ilgilendiren önemli konuların karar sürecine katılımı önem kazanmaktadır. Bu amaçla burada ankete katılan belediye meclis üyelerine kent halkını ilgilendiren önemli kararların alınmasında halk oylaması yapılmalı mıdır? sorusu yöneltilmiştir. Bu duruma meclis üyelerinden 17'si (%65,4) olumlu yaklaşırken, 7'si (%30,8) kısmen halk oylaması yapılabilir demiştir. Meclis üyelerinden 1'i ise karşı çıkmıştır.

Halkın Meclis Toplantılarına İlgisi: Bunu ölçmek amacıyla meclis üyelerine halkın meclis toplantılarına ilgisi sorulmuştur. Ankete katılan meclis üyelerinden 5'i (%19,2) kısmen ilgili olduğu yönünde, 21'i ise (%80,8) ilgisiz olduğu yönde fikir beyan etmiştir.

Hizmetlere Katılım: Yerel halkın belediye hizmetlerine katılım düzeyi ölçülmek istenmiştir. Bu soruya meclis üyelerinden sadece 1'i halkın belediye hizmetlerine katıldığını ifade ederken, 24'ü (%92,3) halkın belediye hizmetlerine katılmadığı yönünde fikir beyan etmiştir. 1 kişi ise bu soruyu cevaplamamıştır.

Türkiye'de Belediyelerin Özelliği: Türkiye'de belediyelerin ne tür bir kuruluş olduğu sorulduğunda, ankete katılan belediye meclis üyelerinin 17'si (%64,4) yarı özerk ve hizmet yönü ağır basan kuruluşlar olarak nitelendirmiştir. Meclis üyelerinden 4'ü (%15,4) merkezi yönetimin uzantısı olarak görürken, sadece 1'i (%3,8) özerk kuruluş olduğu yönünde fikir beyan etmiştir. Meclis üyelerinden 4'ü (%15,4) ise bu soruyu boş bırakmıştır.

Tablo 3. Türkiye’de Belediyelerin Özelliği

Görüşler	Sayı	Oran(%)
Merkezi yönetimin uzantısı	4	15.4
Yarı özerk ve hizmet yönü ağır basan kuruluşlar	17	64.4
Özerk kuruluşlar	1	3.8

*Meclis üyelerinden 4’ü bu soruyu boş bırakmıştır.

Denetim, yerel demokrasinin gelişmesi ile yerel yönetimlerin merkezi yönetimden özerk kuruluş olmalarının doğru orantılı olduğu ifade edilmektedir. Bu anlamda belediyeler üzerindeki denetimin nasıl olması gerektiği sorusu sorularak meclis üyelerinin vesayet denetimine ilişkin düşünceleri öğrenilmek istenmiştir. Ankete katılan belediye meclis üyelerinden 11’i (%42,3) bugünkü durumun korunması yönünde fikir beyan ederken, 7’si (%26,9) vesayet denetiminin kaldırılması yönünde fikir beyan etmiştir. Meclis üyelerinden 3’ü (%11,5) ise yargısal denetim ile sınırlanması yönünde fikir beyan ederken, 5’i (%19,2) bu soruyu cevaplamamıştır.

Tablo 4. Belediyeler üzerinde denetim nasıl olmalı?

Görüşler	Sayı	Oran (%)
Vesayet tümüyle kaldırılmalı	7	26.9
Bugünkü durum korunsun	11	42.3
Yargısal denetimle sınırlansın	3	11.5

*Meclis üyelerinden 5’i bu soruyu boş bırakmıştır.

Merkezi Yönetim İle İlişkiler: Ankete katılan belediye meclis üyelerinden yarıdan fazlası olan 15’i (%57,7) merkezi yönetimle ilişkilerini anayasa ve yasa hükümleri çerçevesinde yürüttüğünü beyan ederken, 5’i (%19,2) siyasi ilişkiler kurarak yürüttüğü, buna karşılık 3’ü (%11,5) ise bürokratik ilişkiler çerçevesinde hareket ettiği yönünde fikir beyan etmiştir. Meclis üyelerinden 3’ü (%11,5) bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 5. Merkezi Yönetim ile ilişkilerinizi hangi yaklaşıma önem vererek düzenliyorsunuz?

Görüşler	Sayı	Oran(%)
Anayasa ve yasa hükümleri çerçevesinde	15	57.7
Siyasi ilişkiler çerçevesinde	5	19.2
Bürokratik ilişkiler çerçevesinde	3	11.5

*Meclis üyelerinden 3’ü bu soruyu boş bırakmıştır.

5.5. Temsil

Belediye meclis üyelerinden yarısı olan 13 kişi (%50) bugünkü seçim sistemi ile halkın belediye meclislerinde kısmen temsil edildiği görüşündedir. Buna karşılık meclis üyelerinden 6'sı (%23,1) bugünkü seçim sistemi ile halkın belediye meclislerinde temsil edildiği yönünde fikir beyan ederken, 7'si (%26,9) temsil edilmediği yönünde fikir beyan etmiştir. Temsil işlevinin gerçekleşebilmesi için adayların ön seçimle belirlenmesi önem arz eden bir konu olmaktadır. Bu bağlamda, ankete katılan meclis üyelerinden 21'i (%80,8) adayların belirlenmesi sürecinde ön seçim yapılması yönünde fikir beyan ederken, 3'ü (%11,5) buna karşı çıkmıştır. Meclis üyelerinden 2'si (%7,7) ise bu soruyu boş bırakmıştır. Mevcut seçim sistemi buna müsaade etmese de, meclis üyelerinin çoğunluğunun temsiline tabana yayılmasından yana düşünce açıkladıkları görülmektedir.

Meclis üyelerinin halk tarafından tanınması temsiline işlevsel olabilmesi için gereken durumlardan bir tanesidir. Bu çerçevede ankete katılan meclis üyelerinden 22'si (%84,6) iyi bir temsil için seçime girecek belediye meclis üyesi adaylarının mahalle ya da semt toplantıları ile kendilerini halka tanıtmaları yönünde fikir beyan ederken, 2'si (%7,7) bunun kısmen gerçekleşebileceği yönünde fikir beyan etmiştir. Meclis üyelerinden 2'si (%7,7) ise bu soruyu boş bırakmıştır.

Belediye meclis üyeleri gerçekte kimi temsil ettiğine dair soruya ilişkin olarak ise ankete katılan meclis üyelerinin çoğunluğu 19'u (%73,1) seçtiği yerin bütün halkını temsil ettiği görüşündedir. Buna karşılık 7'si (%26,9) kendi siyasi görüşünde olanları temsil ettiği yönünde fikir beyan etmiştir.

Tablo 6. Belediye meclis üyeleri gerçekte kimleri temsil etmektedir?

Görüşler	Sayı	Oran(%)
Seçtiği yerin bütün halkını	19	73.1
Kendi siyasi görüşünde olanları	7	26.9
Baskı ve çıkar gruplarını	-	-

STK'ların Temsili: yerel temsiline gerçekleşmesi için STK'lara belediye meclislerinde doğal kontenjan ayrılmalıdır şeklindeki soruya ankete katılan meclis üyelerinin yarısı olan 13'ü (%50) buna karşı çıkarken, 10'u (%38,5) olumlu yönde fikir beyan etmiştir. Meclis üyelerinin 3'ü (%11,5) ise bu soruyu boş bırakmıştır.

Mahalle Muhtarlarının Temsili: Ankete katılan meclis üyelerinin büyük çoğunluğu 19'u (%73,1) mahalle muhtarlarının belediye meclislerinde yer almamasından yanadır, buna karşılık sadece 4'ü (%15,4) buna olumlu yönde fikir beyan ederken, 3'ü (%11,5) de bu soruyu boş bırakmıştır.

Halkın Temsilcilerinin Nasıl Belirlendiği: Bu konu hemen her seçim döneminde hatta seçimlerden sonra halk arasında konuşulan ve tartışılan bir sorundur. Gerçekte oy verme sürecinde halk kendi temsilcilerini belirlemiyor, parti merkezleri tarafından belirlenenleri tercih hakkı olmadan onaylamak zorunda kalıyor gibi tartışmalar yaşanmaktadır. Bu bağlamda belediye meclis üyelerinin partilerince belirlenirken yerel halkın etkisi sorulduğunda meclis üyelerinin büyük çoğunluğu olan 17'si (%65,4) kısmen etkili olduğu görüşündedir. Buna karşılık 8'si (%30,8) etkisi olmadığı yönünde fikir beyan etmiştir. 1 kişi (%3,8) ise bu soruyu cevaplamamıştır. Bununla birlikte seçilen meclis üyeleri seçildiği yörenin halkını temsil ediyor mu? Bu soruya cevap veren meclis üyelerinden 17'si (%64,4) "Evet", 4'ü (%15,4) "Kısmen", 3'ü (%11,5) ise "Hayır" demıştır.

Belediye Meclislerinde Muhalefetin Partilerinin Temsil Gücü: İlk olarak, belediye meclislerinde çoğunluk olan partinin hakimiyetine ilişkin soruya, soruyu cevaplayan meclis üyelerinden 21'i (%80,8) çoğunlukta olan partinin hakimiyeti olduğu yönünde fikir beyan ederken, 1'i (%3,8) "Kısmen", 1'i de (%3,8) "Hayır" demıştır. Ankete katılan meclis üyelerinden 3'ü (%11,5) ise bu soruyu cevaplamamıştır. Belediye meclisinde muhalefet partilerinin temsil gücü var mı? Bu soruya ankete katılan meclis üyelerinden 6'sı (%23,1) "Evet", 8'i (%30,8) "Kısmen", 10'da (%38,5) "Hayır" demıştır. Ankete katılan meclis üyelerinden 4'ü ise bu soruyu boş bırakmıştır. Kentin genel yararını ilgilendiren konulara ilişkin kararlarda belediye meclisinde bulunan partilerin ortak hareket edip etmedikleri şeklindeki soruya, ankete katılan belediye meclis üyelerinden 9'u (%34,6) beraber hareket ettikleri yönünde fikir beyan ederken, 15'i (%57,7) kısmen beraber hareket edebildikleri yönünde fikir beyan etmiştir. Ankete katılan meclis üyelerinden 2'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Belediye Yönetiminde Etkili Olan Organlar: Ankete katılan belediye meclisi üyelerine belediye yönetiminde etkili olan organlar sorulduğunda yarıdan fazlası olan 14'ü (% 53,8) belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümenidir demıştır. Bunun yanında meclis üyelerinden 4'ü tek başına belediye başkanı olduğu yönünde görüş bildirirken, 4'ü de belediye başkanı ve belediye encümeni demıştır. Sadece meclis üyelerinden 1'i bu organların yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının da etkili olduğunu söylemiştir. Ankete katılan meclis üyelerinden 3'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Temsil Açısından Belediye Encümenin Oluşumu: Temsil açısından encümenlerin nasıl oluşması gerektiğine ilişkin soruya ankete katılan belediye meclis üyelerinin 6'sı (%23,1) üyelerin tümünün seçilmesi, 12'si (%46,2) üyelerin çoğunluğunun seçilmiş olması, 5'i de (%19,2) seçilmiş ve atanmış üyelerin eşit olması yönünde fikir beyan etmiştir. Ankete katılan meclis üyelerinden 3'ü (%11,5) ise bu soruyu boş bırakmıştır.

Tablo 7. Temsil Açısından Belediye Encümeninin Oluşumu

Görüşler	Sayı	Oran(%)
Üyelerin tümü seçilsin	6	23.1
Üyelerin çoğunluğu seçilsin	12	46.2
Atanmış ve seçilmiş üyeler eşit olsun	5	19.2

*Meclis üyelerinden 3'ü bu soruyu boş bırakmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yerel yönetimler, birçok özelliği bakımından demokrasinin yerleşmesi ve gelişebilmesi için önemli kurumlar olarak görülmektedir. Bununla beraber, halka yakın yönetim birimleri olması ve halkı doğrudan etkileyen kararlar alması yönüyle de; halkın kendi seçtiği temsil organları üzerinde denetimini daha kolay sağlayabilmesi ve kendini ilgilendiren önemli kararların alınmasında yönetime katılabilmesi için uygun bir yönetim mekanizması olarak görülmektedir. Halkın temsilcileri üzerindeki denetimi temsilcilerin sorumlulukları yönünde hareket etmeye zorlayacağından demokratik olan sistemlerin daha iyi işleyebilmesini sağlayacaktır. Sunulan hizmetlerin, halk tarafından sahiplenilmesi, korunması gibi nedenlerle ve bu hizmetlerin gelişmesi, verimli ve etkili olması açısından da halkın yönetime katılabilmesinin önemli olduğu görülmektedir.

Günümüzde belediyelerde yerel temsil ve katılım açısından birçok yasal düzenlemenin yapıldığı görülmektedir. Ancak, seçim sisteminden organların yapısına, gerekli denetim mekanizmasının işletilememesinden yeterli katılım kanallarının oluşturulamamasına ve bu gibi nedenlerle temsilcilerin sorumluluklarını yerine getirmelerinde sorunların yaşanmasına kadar pek çok olumsuz durum yapılan görgül çalışmalar sonucu elde edilmektedir.

Bu çerçevede araştırma sonuçlarını incelediğimizde;

Sivas belediye meclisi üyelerinin orta yaş grubunda yer aldığı ve mesleki olarak da halkı yansıtmadıkları görülmektedir. Bu üyelerin çoğunluğu seçtikleri partide çeşitli idari görevlerde yer aldıklarını ifade ettikleri gibi ailesel anlamda siyasi geçmişe sahip olmadıklarını da belirtmişlerdir. Nitekim mevcut meclis üyelerinin %69,2'si ilk kez meclis üyesi seçildiğini ifade etmiştir.

Meclis üyelerinin, sivil toplum kuruluşlarına üyeliklerinin de sınırlı düzeyde olduğu görülmüştür. Meclis üyelerinin yarıdan fazlası (%73,2) sadece bir STK'ya üye olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Bununla birlikte meclis üyelerinin %69,2'si, bir denetim mekanizması olarak referandum ile geri çağırma (re-call) yöntemine soğuk bakmaktadır. Kenti ilgilendiren önemli kararların alınmasında ise halk oylaması yapılması yönünde fikir beyan edenler çoğunluktadır. Ancak, halkın belediye meclis toplantılarına ilgisiz olduğu ve belediye hizmetlerine katılımın düşük olduğu söylenmektedir. Ayrıca meclis üyeleri, yönetime katılım

düzeyini artırmak amacıyla mahalle muhtarları ve sivil toplum kuruluşlarına doğal kontenjan ayrılmasına ise soğuk bakmaktadır.

Meclis üyelerinin %50'si bugünkü seçim sistemi ile yerel halkın temsilinin kısmen gerçekleştiği yönünde fikir beyan etmiştir. Bunun yanı sıra iyi bir temsil işlevinin gerçekleşebilmesi için adayların belirlenmesinde ön seçim yapılmasını isteyenlerin oranı %80,8 iken, adayların kendilerini halka tanıtmalarını isteyenlerin oranı da %84,6'dır. Görüldüğü gibi meclis üyelerinin çoğunluğu iyi bir temsil işlevinin olması için yapılması gereken düzenlemelerden yana tavır sergilemiştir.

Meclis üyelerinin çoğunluğu (%64,9) belediyeleri yarı özerk ve hizmet yönü ağır basan kuruluşlar olarak görmektedir. Vesayet denetimi açısından da bugünkü durumun korunmasını isteyenlerin oranı % 42,6'dır. Meclis üyelerinin belediye yönetimlerini ne tür kuruluş olduğu düşüncesi ile vesayet denetimi arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu göze çarpmaktadır. Özerklik açısından bir sorun da belediye encümenlerin yapısı ile ilgili olduğu öne sürülmektedir. Ancak ankete katılan meclis üyelerinin çoğunluğu (%46,2), ki bu soruya 3 kişi de cevap vermemiştir, belediye encümen üyeliğinde atanmış ve seçilmiş üyeler eşit olsun görüşündedir. Yani meclis üyeleri encümenin oluşumunda atanmışlarında bulunması yönünde fikir beyan etmiştir.

Sonuç olarak, iyi bir temsil işlevinin gerçekleşmesi için seçim sisteminde düzenlemeler yapılması ve temsilcilerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlemek açısından da çeşitli denetim mekanizmalarının geliştirilmesinin gerekliliği Sivas Belediyesi örneğinde de görülmüştür. Ayrıca, katılım düzeyini artırmak amacıyla birtakım katılım kanallarının oluşturulmasının gerekliliği ve adayların partiler tarafından değil, kendilerini mahalle ya da semt toplantıları ile tanıtarak halk tarafından belirlenmesinin gerektiği diğer öne çıkan önemli sonuçlardır. Bu durumun, seçimleri işlevsel hale getireceği ve temsilci-parti ilişkisini değil, temsilci-halk ilişkisinin güçlenmesinde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ş. (2003). "Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetimler Sürecinde İşlevleri Açısından "Yerel Gündem 21 ve Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği ", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:12, Sayı: 1, ss.45-63.

Akdoğan, Y. (2008). "Yerel Siyaset – Kavramlar", Yerel Siyaset Dergisi, Sayı:24, ss.41-44.

Aydın, H. (2007). Türk Kamu Yönetimi, Seçkin, Ankara.

Baraç, O., (2005). Belediyelerde Temsil Sorunu: Bingöl Belediye Meclisi Örneği, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.

Başaran, İ. (2008). Kent ve Yerel yönetim, Okutan Yayıncılık, İstanbul.

Betham, D. ve Boyle, K. (2005). Demokrasini Temelleri: 80 Soru 80 Cevap, (Çev.) Z. A. Kopuzlu, Adres Yayınları, Ankara.

Bulut, Y. ve Tanıyıcı, Ş. (2008). "Türkiye'de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:21, ss.171-194.

Çelik, A. ve Uluç, A.V. (2009). "Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği", İ.Ü. Sosyal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Sayı:41, ss.215-231.

Çevikbaş, R. (2008). "Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım", Türk İdare Dergisi, Sayı:461, ss.71-95.

Eroğlu, T. (2006). "Yönetime Katılma Biçimleri Ve Yerel Yönetimlerde Demokratik Mekanizmalar", Selçuk Üniv. İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 11, ss.191-206.

Eryılmaz, B. (2007). Kamu Yönetimi: Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Erkam Matbaası, İstanbul.

Gökçe, G. (1999). "Yerel Yönetim Demokrasi İlişkisi", Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:5, ss.53-77.

Heywood, A. (2004). Political Theory: An Introduction, New York: Palgrave. MacMillan.

Kozan, M. (2002). Türkiye'nin Merkeziyetçi Yapısının Siyasal Demokrasi Üzerindeki Olumsuz Etkileri, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Köseoğlu, Ö. (2006). "Yeni Belediye Kanununda Yerel Demokrasiye İlişkin Gelişmeler", Yerel Siyaset Dergisi, <<http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=861>> (01.09.2010).

Mahiroğulları, A. (2009). "Cumhuriyetten Günümüze Sivas'ta Ekonomik Yapı ve İstihdam", C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, ss.175-194.

Norman P., Purdam K., Tajar A., Simpson L. (2007). "Representation And Local Democracy: Geographical Variations İn Elector To Councillor Ratios", Political Geography , Volume: 26, Issue 1, ss.57-77.

Öztürk, A. (1996). "Türkiye'de Halkın Yönetime Katılması, Mevcut Yerel Yönetim Anlayışı Ve Çözüm Bekleyen Temel Sorunlar" Çukurova Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 4, ss.105-116.

Şakacı, B. K. (2009). "Yerel Yönetim Seçim Sistemi ve Öneriler Yöntemi", (Ed.) K. Görmez, M. Ökmen, Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları: Küresel, Bölgesel ve Yerel Perspektifler, Beta, İstanbul.

Şentürk, H. (2008). "Seçim Sistemleri ve Yerel Siyaset", Yerel Siyaset Dergisi, Sayı 34, ss.13-18.

Tekin Y. ve Çifçi S. (2006). "Temsil Krizi Tartışmalarına Bir Katkı: 22. Dönem TBMM'nde Yapılan Bir Alan Araştırmasının Sonuçları Işığında Türk Siyasal Yaşamında Demokratik Temsil İlkesinin Görünümü", Selçuk Üniv. İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 11, ss.69-90.

Toprak, Z. (2006). Yerel Yönetimler, Nobel, Ankara.

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Sivas İli, <<http://www.tuik.gov.tr>> (28.08.2010).

Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2010). Mahalli İdareler: Teori-Uygulama-Maliye, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

2972 Sayılı "Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları Ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun", <<http://www.ysk.gov.tr>> (01.9.2010).

5216 Sayılı "Büyük Şehir Belediye Kanunu", <<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr>> (01.9.2010).

5393 Sayılı "Belediye Kanunu", <<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr>> (01.9.2010).